

»Vi blev faktisk en smule overraskede over, at effekten er så stor«

Ny forskning viser, hvor meget kandidat-test skubbede til stemmerne ved EU-valget – og at vælgerne hellere ville vide noget om det, som valget faktisk handlede om.

NIKOLAJ RYTGAARD
nikolaj.rytgaard@jp.dk

Forskerne er nu klar med de første resultater fra et stort projekt, der undersøger de populære kandidat-test, der kan afgøre, hvem der vinder valg og magt i Danmark.

De foreløbige konklusioner bygger på data fra EU-valget og ca. 67.000 personer, der tog en kandidat-test, som var lavet af Aarhus Universitet, og som var tilgængelig på jp.dk frem mod søndag den 9. juni 2024, hvor der var valg til Europa-Parlamentet.

Testen var lavet sådan, at brugerne først skulle sige, hvilket parti de hældte til at stemme på. Så skulle de tage selve kandidat-testen, hvor de endte med at blive matchet med det parti, de var mest enige med. Til sidst skulle de svare, hvad de nu ville stemme.

Resultaterne viser, at kandidat-testen ser ud til at påvirke EU-valg endnu mere end folketingsvalg.

Hver gang der var 10 personer, der tog kandidat-testen til EU-valget, var der én vælger, som svarede, at vedkommende ville flytte sin stemme fra sit første parti til et andet parti, der blev fremhævet som det, man var mest enig med i testen.

»Det er en ret stor effekt, når vi ved, at der er så mange, der bruger kandidat-test. Vi blev faktisk en smule overrasket over, at effekten er så stor,« siger Andreas Videbæk Jensen, adjunkt ved Aarhus Universitet.

Til folketingsvalg er det omkring 1 af 20 vælgere, der siger, at de vil flytte deres kryds fra et parti til et andet parti efter at have taget en kandidat-test, viser anden foreløbig forskning.

»Forskellen skyldes formentlig, at folk generelt ikke ved lige så meget om EU-politik, og at flere er i tvivl om, hvad de skal stemme. Fra forskningen ved vi, at det gør folk mere modtagelige over for nyt input, f.eks. fra en kandidat-test,« siger Andreas Videbæk Jensen.

Det vides ikke, hvor mange vælgere der tog en kandidat-test op til EU-valget. Men vi

ved fra folketingsvalg, at brugen er stærkt stigende.

60 pct. af danskerne tog en kandidat-test ved folketingsvalget i 2019. Forskernes bedste bud er, at 110.000 danske skiftede parti pga. en kandidat-test.

Det var altså formentlig endnu højere ved EU-valget i år.

Politik vs. princip

Den nye forskning viser også, at vælgerne hellere ville vide noget om det, som EU-valget egentlig handlede om, end nogle af de emner, som spidskandidaterne talte om, og som fyldte meget i medierne.

På jp.dk fik brugerne mulighed for at vælge mellem to forskellige test:

Den ene mulighed var en politiktest, der handlede om love og for-

HVAD ER KANDIDATTEST?

Kandidat-test – også kaldet valgtest – laves typisk af medier som DR, TV 2, Jyllands-Posten, Politiken og Altinget.

Her svarer kandidaterne eller partierne, der stiller op, på 20-30 spørgsmål. F.eks. om de er meget enig, enig, hverken-eller, uenig eller meget uenig i et politisk udsagn.

De kan nogle gange også vælge, hvilke emner der er vigtigst for dem.

Vælgerne besvarer de samme spørgsmål på mediernes hjemmesider.

På den baggrund bliver det beregnet, hvem vælgeren er mest enig med.

Prøv selv her: jp.dk/valgtest

slag, som Europa-Parlamentet faktisk har indflydelse på. F.eks. forbud mod salg af nye benzinbiler, minimumsløninger eller fastgjorte skruelåg på mælk og sodavand.

Den anden mulighed var en princippetest, der handlede om principielle spørgsmål om mere eller mindre EU, som Europa-Parlamentet ikke nødvendigvis bestemmer over.

F.eks. om euro- eller retsforbeholdet, som alene Folketinget kan sende til folkeafstemning.

Alligevel fyldte netop euroen og retsforbeholdet en del i debatten op til valgdagen. Bl.a. fordi Moderater-

nes spidskandidat, Stine Bosse, argumenterede for at fjerne både euro- og retsforbeholdet til stor opstandelse i det øvrige felt af spidskandidater.

På jp.dk kunne brugerne selv vælge, om de ville tage politiktesten eller princippetesten. Og her var der en klar tendens. 57,8 pct. startede med at tage politiktesten. 42,2 pct. tog princippetesten. En forskel på 15,6 procentpunkt.

»Det er interessant,« mener Andreas Videbæk Jensen:

»Der har været en fortælling om, at EU-valg er andenrangsvælg, som vælgerne ikke går lige så meget op i og snarere bruger til at sende et signal, hvis de er utilfredse med deres nationale politikere. Og hvis det er rigtigt, er det et demokratisk problem, for så stemmer vi ikke om det, som valget egentlig handler om,« forklarer han og fortsætter:

»Derfor er det betryggende at se, at så mange gerne vil have information i en kandidat-test om det, der rent faktisk er på spil, nemlig de politiske emner, som europaparlamentarikerne faktisk har indflydelse på. Vi kan også se, at mange bruger netop den information til at beslutte sig for, hvem de vil stemme på. Og det er egentlig et optimistisk tegn for vores demokratি i EU.«

EU-valget endte vildt, som man siger, med en stemmefordeling, hvor Socialdemokratiet fik det dårligste resultat ved et nationalt valg i over 100 år og for første gang nogensinde måtte se sig overhalet af SF.

En del af et stort projekt

Konklusionerne er foreløbige, fordi de endnu ikke er fagfællebedømt, som det hedder, når andre forskere går ind og dobbelttjekker resultaterne.

De nye resultater indgår i et fireårigt forskningsprojekt, der skal undersøge borgerenes brug af de populære test, som flere og flere bruger, når der er valg i Danmark. Derfor laver Aarhus Universitet kandidat-test til alle valg, ligesom det har udviklet en særlig valgtest, som kan tages, når der ikke lige er valg. Du kan være med og prøve den på jp.dk/valgtest.

Projektet er et samarbejde mellem Aarhus Universitet, Jyllands-Posten og analyseinstituttet Epinion, der står for at indsamle data, som anonymiseres og alene bruges til forskningsformål.

